

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 18.9.2007

KOM(2007) 540 v konečnom znení

OZNÁMENIE KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

**Vytvorenie globálnej aliancie proti zmene klímy medzi Európskou úniou a chudobnými
rozvojovými krajinami, ktoré sú najviac ohrozené zmenou klímy**

OZNÁMENIE KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

Vytvorenie globálnej aliancie proti zmene klímy medzi Európskou úniou a chudobnými rozvojovými krajinami, ktoré sú najviac ohrozené zmenou klímy

1. ÚVOD

Z vedeckých informácií, ktoré vyhodnotil Medzivládny panel pre zmenu klímy (IPCC)¹ vyplývajú pre medzinárodné spoločenstvo tri alarmujúce závery: 1. zmena klímy je reálnou skutočnosťou, 2. prudká zmena klímy v poslednom období je výsledkom ľudskej činnosti, ktorá vedie k emisii skleníkových plynov do atmosféry a 3. zmena klímy bude mať čoraz väčší vplyv na veľkú časť regiónov sveta, osobitne na regióny v rozvojových krajinách.

Európska únia zohráva pri podpore medzinárodných opatrení zameraných na boj proti zmene klímy vedúcu úlohu. V marci 2007 predložili hlavy štátov a vlád EÚ návrh globálnej a komplexnej dohody o zmene klímy po roku 2012, ktorej cieľom je obmedziť globálne otepľovanie na úroveň 2°C v porovnaní s predindustriálnym stavom a zároveň sa zaviazat' k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov v EÚ, a to i v prípade absencie medzinárodnej dohody². EÚ ako najväčší poskytovateľ oficiálnej rozvojovej pomoci prevzala vedúcu úlohu takisto aj v oblasti medzinárodného rozvoja, čo sa odráža v „Európskom konsenze³“, ambiciózných záväzkoch poskytovania oficiálnej rozvojovej pomoci a podpore účinnosti a koherencie poskytovanej pomoci. Hoci EÚ poukázala na výrazné prepojenie zmeny klímy a chudoby už v roku 2003⁴, naliehavosť a rozsah tohto problému si vzhľadom na záväzky a zodpovednosť Európy v boji proti chudobe vyžaduje väčšiu kolektívnu iniciatívu.

Odhaduje sa, že zmena klímy sa najrýchlejšie a najvýraznejšie prejaví v najmenej rozvinutých krajinách a malých ostrovných rozvojových štátoch. Tieto krajiny navyše disponujú nedostatočnými zdrojmi, aby sa na túto zmenu pripravili a primeraným spôsobom sa jej prispôbili. V mnohých týchto krajinách povedie teda zmena klímy pravdepodobne k ďalšiemu spomaleniu pri dosahovaní miléniových cieľov rozvoja.

Predložené oznámenie navrhuje vytvorenie globálnej aliancie proti zmene klímy medzi EÚ a chudobnými rozvojovými krajinami, ktoré sú najviac ohrozené zmenou klímy, najmä najmenej rozvinutými krajinami a malými ostrovnými rozvojovými štátmi, a zároveň stanovuje ciele a fungovanie tejto iniciatívy⁵. Aliancia bude príležitosťou k nadviazaniu dialógu a výmene skúseností a zároveň podnieti k praktickej spolupráci v boji proti chudobe a zmene klímy, čím podporí medzinárodné rokovania o dohode o zmene klímy po roku 2012, ako aj prijatie účinných opatrení na vnútroštátnej úrovni.

¹ IPCC: 4. hodnotiaca správa: Zmena klímy 2007

² KOM(2007) 2, Obmedzenie globálnej klimatickej zmeny na 2 stupne Celzia. Postup do roku 2020 a neskôr, 10.1.2007 a závery Európskej Rady (7224/07), 9.3.2007

³ Európsky konsenzus stanovuje spoločné ciele a zásady rozvojovej spolupráce EÚ. Pozri závery Rady (14820/05), 22.11.2005

⁴ KOM(2003) 85, Zmena klímy v kontexte rozvojovej spolupráce, 11.3.2003, a závery Rady (15164/04), Zmena klímy v kontexte rozvojovej spolupráce, 24.11.2004.

⁵ Pracovný dokument s podrobným opisom realizácie tejto iniciatívy je naplánovaný na december 2007.

EÚ musí túto alianciu podporiť pevným záväzkom zvýšiť finančnú podporu pre opatrenia na prispôsobenie sa zmene klímy v najmenej rozvinutých krajinách a malých ostrovných rozvojových štátoch, ako aj na zmiernenie jej následkov, o ktoré sa opiera aj stratégia znižovania chudoby v týchto krajinách. Aliancia bude kľúčovým prvkom kolektívnej vonkajšej činnosti EÚ v oblasti zmeny klímy, ktorý doplní a prehĺbi ďalšie dialógy a spoluprácu na tomto poli.

2. OPODSTATNENIE ČINNOSTI

Štvrtá hodnotiaci správa Medzivládneho panelu pre zmenu klímy prináša regionálnu analýzu následkov, ktoré možno od zmeny klímy očakávať. Z analýzy vyplýva, že Afrika, kde sa nachádza veľká väčšina najmenej rozvinutých krajín, je v dôsledku viacnásobnej záťaže a nedostatočných adaptačných kapacít jedným z najviac ohrozených kontinentov, pokiaľ ide o premenlivosť a zmenu klímy. Od zmeny klímy možno okrem iného očakávať, že sa prejaví na nedostatku vody, nedostatočnej potravinovej bezpečnosti v dôsledku sucha a rozširovania púšte, zvyšovaní hladiny morí, nových zdravotných rizikách, extrémnych poveternostných podmienkach a migračných tlakoch. Podobnej hrozbe čelia aj ostatné časti sveta, vrátane Ázie, Latinskej Ameriky a malých ostrovných rozvojových štátov. Vo väčšine prípadov sa zmena klímy pridružuje k už existujúcim problémom. V mnohých najmenej rozvinutých krajinách a malých ostrovných rozvojových štátoch sú napríklad potravinová bezpečnosť a dodávky pitnej vody ohrozené v dôsledku postupného vyčerpania prírodných zdrojov. Tieto krajiny sú navyše často zle pripravené na prírodné katastrofy, ktoré mnohokrát vedú k ich devastácii⁶. V dôsledku ich obmedzeného hospodárskeho rozvoja majú však tieto krajiny najmenší podiel na emisii skleníkových plynov do atmosféry a teda i na zmene klímy.

Sternova správa z októbra 2006⁷ zdôraznila, že svet sa nemôže rozhodovať medzi odvrátením zmeny klímy a podporou rastu a rozvoja. Nečinnosť v oblasti zmeny klímy bude z dlhodobého hľadiska pre svetové hospodárstvo oveľa nákladnejšie ako okamžité opatrenia. Stern priamo poukazuje na vysoké náklady, ktoré najchudobnejším krajinám zmena klímy prinesie, a vyzval medzinárodné spoločenstvo na ich podporu.

Európska rada na zasadnutí v marci 2007 vo svojich záveroch zdôraznila potrebu vytvorenia aliancie s rozvojovými krajinami. Predložené návrhy zdôrazňujú význam užšej spolupráce medzi EÚ a najmenej rozvinutými krajinami najmä v týchto oblastiach: prispôsobenie sa zmene klímy, jej monitorovanie, potravinová bezpečnosť, znižovanie rizika prírodných katastrof a lepší prístup k mechanizmu čistého rozvoja. EÚ navyše vyzýva k zastaveniu emisií v rozvojových krajinách spôsobených odlesňovaním a následne k ich zníženiu v priebehu dvoch až troch desaťročí. Krajiny G8 na samite v Heiligendamme opätovne zaradili znižovanie emisií v dôsledku odlesňovania a proces prispôsobenia medzi prioritné oblasti spolupráce s rozvojovými krajinami v boji proti zmene klímy⁸.

Nedávno prijatá Zelená kniha *Prispôsobenie sa zmene klímy v Európe – možnosti na uskutočnenie opatrení na úrovni EÚ*⁹ obsahuje pilier „Začlenenie procesu prispôsobenia do

⁶ Pre podrobnú diskusiu o následkoch zmeny klímy v chudobných krajinách pozri spoločný dokument agentúr: Chudoba a zmena klímy, 2003.

⁷ N. Stern, Ekonomické dôsledky zmeny klímy (The Economics of Climate Change), Londýn, október 2006

⁸ Vyhlásenie zo samitu G8 v Heiligendamme – Rast a zodpovednosť vo svetovom hospodárstve, 7.6.2007.

⁹ KOM(2007) 354.

zahraničnej politiky EÚ“. Zelená kniha priamo vyzýva na prehĺbenie dialógu a spoluprácu medzi EÚ a rozvojovými krajinami v oblasti zmeny klímy prostredníctvom vytvorenia globálnej aliancie proti zmene klímy.

3. VYTvorenie globálnej aliancie proti zmene klímy medzi EÚ a chudobnými rozvojovými krajinami, ktoré sú najviac ohrozené zmenou klímy

3.1. Celkový cieľ

Aliancia prostredníctvom podpory účinného dialógu a spolupráce v oblasti zmeny klímy prispeje k tomu, aby boli chudobné rozvojové krajiny, ktoré sú najviac ohrozené zmenou klímy, najmä však najchudobnejšie rozvojové krajiny a malé ostrovné rozvojové štáty, schopné posilniť svoje kapacity pri prispôsobení sa následkom zmeny klímy, a tým podporiť dosahovanie miléniových cieľov rozvoja. Aliancia bude zároveň podporovať účasť týchto krajín na opatreniach zameraných na zmierňovanie následkov zmeny klímy, pokiaľ to prispeje k znižovaniu chudoby v týchto krajinách, a to aj vtedy – napr. v prípade najmenej rozvinutých krajín - ak sa od nich v rámci dohody o zmene klímy po roku 2012 nebude vyžadovať záväzok znížiť emisie.

3.2. Aliancia pre dialóg a výmenu skúseností

Globálna aliancia proti zmene klímy bude príležitosťou k nadviazaniu dialógu a výmene skúseností medzi EÚ a chudobnými rozvojovými krajinami, ktoré sú najviac ohrozené zmenou klímy, najmä najmenej rozvinutými krajinami a malými ostrovnými rozvojovými štátmi. Zameria sa na praktické aspekty zosúladenia stratégie rozvoja so zmenou klímy, pričom výsledky tejto spolupráce sa premietnu do dohody o zmene klímy po roku 2012 tak, aby sa zohľadnili predstavy Európy ako aj rozvojových krajín.

Globálna aliancia proti zmene klímy dopĺňa a podporuje proces prebiehajúci na základe Rámcového dohovoru Organizácie Spojených národov o zmene klímy (UNFCCC) a Kjótskeho protokolu. EÚ je presvedčená, že vytvorenie fóra na výmenu skúseností s najchudobnejšími rozvojovými krajinami a malými ostrovnými rozvojovými štátmi mimo kontextu rokovaní prispeje k účinnej implementácii dohovoru UNFCCC a súvisiacich dohôd.

Aliancia je určená pre krajiny, ktoré sa jednoznačne zaviazali prijať príslušné opatrenia v reakcii na zmenu klímy. Bude príležitosťou k pravidelným stretnutiam EÚ a zúčastnených krajín v záujme dosahovania cieľov aliancie, pričom nadviaže na existujúce regionálne dialógy a partnerstvá, ako napr. na skupinu štátov Afriky, Karibiku a Tichomoria (AKT), Africkú úniu¹⁰, malé ostrovné rozvojové štáty a stretnutia krajín Ázie a Európy (ASEM). Zároveň podporí výmenu názorov a dialóg juh-juh.

3.3 Aliancia pre účinnú spoluprácu

Aliancia poskytne okrem dialógu a výmeny skúseností aj technickú a finančnú pomoc na prispôsobenie sa zmene klímy a zmiernenie jej následkov, ako aj na začlenenie problematiky zmeny klímy do stratégie rozvoja. V nasledujúcej časti je uvedených 5 prioritných oblastí a

¹⁰ Európska komisia nedávno navrhla vytvorenie Partnerstva medzi EÚ a Afrikou v oblasti zmien klímy v rámci globálnej aliancie proti zmene klímy. Pozri KOM(2007) 357.

súvisiacich činností, ktoré bude potrebné v rámci dialógu členov aliancie podrobne prediskutovať. Posledná prioritná oblasť – začlenenie problematiky zmeny klímy do stratégie znižovania chudoby – je prierezovou témou, a týka sa teda aj ostatných prioritných oblastí.

(a) Prispôsobenie sa zmene klímy

Cieľ: Podpora rozvojových krajín pri zvyšovaní povedomia o následkoch zmeny klímy a pri vypracovaní a implementácii stratégie prispôsobenia.

- Z hľadiska prispôsobenia je potrebné vypracovať hĺbkovú analýzu pravdepodobných následkov zmeny klímy na príslušné krajiny či regióny a uskutočniť spoľahlivé pozorovanie klímy. Zistené skutočnosti je potrebné premietnuť do praktických informácií pre politické a rozhodovacie orgány. Výskum je prvoradý najmä v sektoroch citlivých na zmenu klímy, ako vodné hospodárstvo a poľnohospodárstvo, ktoré sú základom potravinovej bezpečnosti, ako aj v oblasti možných následkov zmeny klímy na moria a oceány.
- V prípade najmenej rozvinutých krajín sú potreby súvisiace s prispôbením stanovené v národných akčných programoch prispôsobenia. Tieto programy v súčasnosti už vypracovalo 20 najmenej rozvinutých krajín¹¹, zatiaľ čo vo väčšine zostávajúcich krajín tento proces práve prebieha za finančnej podpory Fondu pre najmenej rozvinuté krajiny spravovaného v rámci Globálneho environmentálneho fondu. Úlohou ostáva tieto programy implementovať a zároveň vypracovať akčné plány prispôsobenia pre krajiny, ktoré síce nepatria medzi najmenej rozvinuté krajiny, ale ktoré sú rovnako ohrozené. Národné akčné programy prispôsobenia sa vo všeobecnosti vzťahujú na tieto oblasti: pomoc v sektore vodného hospodárstva (napr. efektívnejšie hospodárenie s vodnými zdrojmi), poľnohospodárstva (napr. výskum odrôd odolných voči suchu), zdravia (napr. prevencia malárie u obyvateľstva vystaveného tejto chorobe), udržateľnej produkcie a využívania energie, ako aj na pomoc, ktorá nie je určená pre špecifické sektory, napr. zvyšovanie povedomia, šírenie informácií, tvorba vzdelávacích programov a odstraňovanie prekážok pri prenose technológií.
- Prispôsobenie sa zmene klímy je jedinečnou príležitosťou prehĺbenia spolupráce medzi EÚ, najmenej rozvinutými krajinami a malými ostrovnými rozvojovými štátmi. Cieľom Zelenej knihy Komisie o prispôsobení sa zmene klímy je rozvinúť dialóg o najúčinnnejších opatreniach, ktoré by mala Európa v tejto súvislosti prijať. Výsledky, ktoré sa pri naplňaní tohto cieľa dosiahnu, predloží EÚ svojim partnerom v rozvojových krajinách a zároveň ich podporí pri vypracovaní rovnako komplexných programov prispôsobenia v rámci globálnej aliancie proti zmene klímy.

¹¹ Pre aktualizovaný zoznam pozri: http://unfccc.int/national_reports/napa/items/2719.php

Navrhované oblasti intervencie

- ▶ Podpora vypracovania akčným plánov prispôsobenia v ohrozených krajinách, ktoré nepatria medzi najmenej rozvinuté krajiny, prostredníctvom technickej pomoci, podpory pri budovaní kapacít a prehľbovania spolupráce zúčastnených strán.
- ▶ Podpora implementácie akčných plánov prispôsobenia v najmenej rozvinutých krajinách a malých ostrovných rozvojových štátoch, ktoré sa jednoznačne zaviazali prijať príslušné opatrenia v reakcii na zmenu klímy.
- ▶ Financovanie pilotných projektov prispôsobenia, ktoré sú zamerané na sektor vodného hospodárstva a poľnohospodárstva, ako aj na udržateľné hospodárenie s prírodnými zdrojmi.
- ▶ Podpora medzinárodného výskumu zameraného na následky zmeny klímy v rozvojových krajinách a regiónoch a na stanovenie inovačných riešení prispôsobenia, napr. prostredníctvom Siedmeho rámcového programu EÚ pre výskum a tematického programu potravínovej bezpečnosti.

(b) Znižovanie emisií v dôsledku odlesňovania

Cieľ: Zníženie emisií CO₂ v rozvojových krajinách spôsobených odlesňovaním, prostredníctvom vytvorenia ekonomických stimulov na ochranu lesov, pri súčasnom zachovaní životných podmienok a ekosystémov závislých od lesov.

- Približne 20 % globálnych emisií CO₂ vzniká v dôsledku odlesňovania. V najmenej rozvinutých krajinách majú zmeny vo využívaní pôdy, najmä odlesňovanie, 62 % podiel na celkových emisiách. K odlesňovaniu dochádza v najväčšej miere v Afrike, Latinskej Amerike a juhovýchodnej Ázii/Tichomorí¹². Vzniká v dôsledku rôznych hospodárskych, socio-politických, demografických a environmentálnych potrieb: ťažba dreva, rozširovanie poľnohospodárskych oblastí, rozvoj infraštruktúry, využívanie biomasy ako hlavného zdroja energie, ale aj v dôsledku politických a inštitucionálnych omylov a kultúrnych faktorov.
- Význam účinných opatrení v boji proti odlesňovaniu uznáva dohovor UNFCCC. Zmluvné strany dohovoru v súčasnosti diskutujú o stratégiách a postupoch, ktoré by v rámci medzinárodnej dohody o zmene klímy po roku 2012 viedli k zníženiu emisií v dôsledku odlesňovania. Tieto diskusie by mali vyústiť do dobrovoľného záväzku rozvojových krajín prijať opatrenia na zníženie súčasnej miery odlesňovania a do následného odmeňovania týchto krajín na základe nevyprodukovaných emisií. Od zmluvných strán sa očakáva, že sa na svojom zasadnutí v decembri 2007 na Bali dohodnú na začatí pilotných činností, ktoré krajinám pomôžu v príprave na budúce zníženie emisií v dôsledku odlesňovania.
- Plán EÚ pre vynútiteľnosť práva, správu a obchod v lesnom hospodárstve (FLEGT) vytvára silný stimul – do EÚ sa dováža výlučne drevo z osvedčenej legálnej ťažby, čo prispieva k boju proti nelegálnej ťažbe a podporuje udržateľné hospodárenie v lesoch a zároveň nepriamo vedie k znižovaniu emisií. V súčasnosti je do diskusií v rámci plánu FLEGT zapojených asi 15 krajín produkujúcich drevo.

¹²

FAO. Stav svetových lesov, 2007.

Navrhované oblasti intervencie

- ▶ Do roku 2012: Pomoc pri vytváraní systému podávania správ a budovaní národných kapacít na monitorovanie odlesňovania, posilnenie inštitúcií a vypracovanie národných stratégií boja proti odlesňovaniu.
- ▶ Podpora experimentálnych, inovačných mechanizmov založených na výsledkoch, ktoré vytvárajú v rozvojových krajinách pozitívny stimul na znižovanie emisií v dôsledku odlesňovania.
- ▶ Rozširovanie programov ako napr. iniciatíva FLEGT, ktoré prispievajú k zlepšovaniu udržateľného hospodárenia s prírodnými zdrojmi a súčasne k znižovaniu emisií a zachovávaní ekosystému a životných podmienok.

(c) Posilnenie účasti na mechanizme čistého rozvoja

Cieľ: Podpora účasti rozvojových krajín na globálnom trhu s emisiami oxidu uhlíka a využívanie jeho výhod prostredníctvom mechanizmu čistého rozvoja

- Mechanizmus čistého rozvoja umožňuje spoločnostiam a krajinám, ktoré musia v rámci Kjótskeho protokolu znížiť emisie, investovať do projektov znižovania emisií v rozvojových krajinách. Tieto projekty musia prispievať k udržateľnému rozvoju. Mechanizmus čistého rozvoja vedie k významným dlhodobým investíciám. Prispieva k vytváraniu pracovných miest a príjmov, podnecuje prenos technológií a pomáha rozvojovým krajinám vytvárať stratégie rozvoja s nízkym množstvom emisií oxidu uhlíka, ktoré sú citlivé k životnému prostrediu. Projekty v rámci tohto mechanizmu pokrývajú viacero sektorov, vrátane udržateľnej produkcie a využívania energie, nakladania s odpadom, opätovného zalesňovania a biopalív.
- Geografické rozčlenenie projektov v rámci mechanizmu čistého rozvoja ostáva nevyvážené. V súčasnosti sa väčšina projektov realizuje v Ázii a Strednej a Južnej Amerike¹³. K početným príčinám tohto nerovnovážneho rozčlenenia patrí zložitý proces registrácie a vysoké transakčné náklady s ňou spojené, ale aj nedostatočné inštitucionálne kapacity a nepriaznivé investičné podmienky. Z hľadiska posilnenia účasti najmenej rozvinutých krajín a malých ostrovných rozvojových štátov na mechanizme čistého rozvoja je potrebná technická pomoc a vybudovanie kapacít.

Navrhované oblasti intervencie

- ▶ Posilnenie budovania kapacít v záujme účasti na mechanizme čistého rozvoja a poskytnutie technickej pomoci pri vypracovaní nákladovo efektívnych projektov.
- ▶ Preskúmanie možností prezentácie projektov a typov projektov, ktoré lepšie zodpovedajú špecifickým podmienkam v najmenej rozvinutých krajinách a malých ostrovných rozvojových štátoch, okrem iného prostredníctvom vypracovania metodiky pre takéto

¹³ Z celkového počtu 766 projektov registrovaných v rámci mechanizmu čistého rozvoja sa len 22 realizuje v Afrike a 2 v najmenej rozvinutých krajinách, konkrétne v Ugande a Tanzánii.

Pozri

projekty.

(d) Podpora znižovania rizika prírodných katastrof

Cieľ: Zlepšenie pripravenosti rozvojových krajín a ich obyvateľstva na prírodné katastrofy v dôsledku zmeny klímy, znižovanie rizika ich vzniku a zmierňovanie ich následkov.

- Očakáva sa, že zmena klímy povedie k väčšej premenlivosti klímy a k pribúdajúcim extrémnym poveternostným javom, akými sú tajfúny, záplavy a suchá, ako aj k súvisiacim pohromám, akými sú lavíny, zosuvy pôdy a bahna. Nepredvídateľný charakter mnohých extrémnych prejavov si vyžaduje, aby sa prvoradá pozornosť venovala účinným preventívnym opatreniam v tých krajinách a regiónoch, kde je riziko výskytu prírodných katastrof najväčšie. Osobitnú pozornosť je potrebné venovať opatreniam, ktoré sú priamo zamerané na zraniteľné skupiny obyvateľstva¹⁴.
- Svetová konferencia o znižovaní rizika prírodných katastrof, ktorá sa konala v roku 2005 v Japonsku, viedla k prijatiu Akčného plánu z Hyogo na roky 2005-2015: Zvyšovanie odolnosti národov a spoločností voči prírodným katastrofám. Akčný plán vyžaduje, aby sa v stratégiách znižovania rizika prírodných katastrof kládol väčší dôraz na zmenu klímy, keďže medzi znižovaním rizika prírodných katastrof a prispôbením sa zmene klímy¹⁵ existuje úzke prepojenie. EÚ sa tento akčný plán zaväzuje plne podporovať a svoje kroky v tejto oblasti zadefinuje v pripravovanej stratégii EÚ o znižovaní rizika prírodných katastrof v rozvojových krajinách.

Navrhované oblasti intervencie

- Zlepšenie a rozšírenie monitorovania klímy, meteorologických prognóz a informačných systémov a premietnutie získaných údajov do účinných preventívnych opatrení, napr. systémov včasného varovania, z ktorých budú vychádzať stratégie znižovania rizika prírodných katastrof a iné rozvojové politiky.
- Posilnenie regionálnych kapacít v súvislosti so znižovaním rizika prírodných katastrof v dôsledku zmeny klímy, vrátane výmeny informácií, riadenia poznatkov, včasného varovania a plánovania mimoriadnych situácií.
- Vypracovanie opatrení, ktoré rozvojovým krajinám ohrozeným prírodnými katastrofami umožnia implementovať Akčný plán z Hyogo, vrátane zamerania sa na základné rizikové faktory, zvyšovanie odolnosti a zdieľanie rizika (napr. schémy poistenia).

¹⁴ Napr. obyvateľstvo žijúce v extrémne chudobných podmienkach, ženy, deti, staršie a zdravotne postihnuté osoby a etnické menšiny.

¹⁵ Pracovná skupina „Ohrozenie a prispôbenie“. Prepojenie prispôbenia sa zmene klímy s riadením rizika prírodných katastrof v záujme udržateľného rozvoja. 11/06

(e) **Začlenenie problematiky zmeny klímy do stratégie znižovania chudoby**

Cieľ: Podpora rozvojových krajín pri systematickom začleňovaní problematiky zmeny klímy do stratégie rozvoja, ako aj do investícií a spolupráce v oblasti rozvoja.

- Keďže zmena klímy ovplyvňuje viacero sektorov, je nutné ju začleniť do stratégie znižovania chudoby, a tým zabezpečiť udržateľný rozvoj. Musí sa podporiť snaha vlád najmenej rozvinutých krajín a malých ostrovných rozvojových štátov o úplné začlenenie problematiky zmeny klímy do nových a existujúcich politík. Problematiku zmeny klímy je potrebné premietnuť aj do spolupráce darcov z EÚ s partnerskými krajinami¹⁶. Pokiaľ sa na zmenu klímy nebude prihliadať, súčasné investície realizované v oblasti rozvoja by mohli viesť ku globálnemu otepľovaniu, alebo by ich zmena klímy mohla ohroziť.
- Nedávne preskúmanie¹⁷ Akčného plánu EÚ v oblasti zmeny klímy a rozvoja¹⁸ poukázalo na viacero skutočností. Výrazným spôsobom sa zvýšil politický význam zmeny klímy a povedomia o tejto problematike medzi aktérmi v oblasti rozvoja. Európska komisia a členské štáty EÚ podporujú širokú škálu opatrení, ktoré sa v súvislosti so zmenou klímy realizujú v partnerských krajinách. Avšak proces systematického posudzovania klimatických rizík a začleňovania zmeny klímy do stratégií a programov v oblasti rozvoja („kontrola klímy“) je ešte len na svojom začiatku, a to tak na úrovni rozvojových krajín, ako aj na úrovni rozvojových agentúr.

Navrhované oblasti intervencie

- Podpora začleňovania akčných plánov prispôsobenia do stratégie znižovania chudoby a iných stratégií rozvoja.
- Podpora budovania inštitucionálnych kapacít v najmenej rozvinutých krajinách a malých ostrovných rozvojových štátoch v záujme začlenenia zmeny klímy do ich politík.
- Monitorovanie rozvojových projektov a programov financovaných EÚ, o. i. na úrovni sektora alebo rozpočtovej podpory, z hľadiska možného vplyvu na životné prostredie a uskutočnenie strategického environmentálneho posudzovania. Pokiaľ ide o Európsku komisiu, problematika zmeny klímy z hľadiska zmiernenia jej následkov a prispôsobenia bude systematicky zohľadnená v strednodobom hodnotení strategických dokumentov o krajinách a regiónoch a prihliadať sa na ňu bude v plnej miere aj pri vypracovaní týchto strategických dokumentov na ďalšie programovacie obdobie, ktoré začne v roku 2012.

¹⁶ Ide o širší záväzok EÚ začleniť problematiku životného prostredia medzi jej vonkajšie činnosti.

¹⁷ Spáva o pokroku by mala byť uverejnená v septembri 2007.

¹⁸ Akčný plán EÚ v oblasti zmeny klímy a rozvoja (2004-2008) stanovuje štyri strategické oblasti, v ktorých je potrebné začleniť problematiku zmeny klímy do stratégie znižovania chudoby: (i) pripisovanie väčšieho politického významu zmeny klímy; (ii) podpora v oblasti prispôsobenia sa následkom zmeny klímy; (iii) podpora v oblasti zmiernenia následkov zmeny klímy a vypracovania stratégie rozvoja s nízkym množstvom emisií skleníkových plynov a (iv) budovanie kapacít. Pozri závery Rady (15164/04), 24.11.2004

4. FINANCOVANIE GLOBÁLNEJ ALIANCIE PROTI ZMENE KLÍMY

Európska komisia sa zaväzuje mobilizovať dostatočné finančné zdroje na činnosť globálnej aliancie proti zmene klímy v uvedených prioritných oblastiach. Hoci je veľmi náročné presne vyčíslieť náklady spojené s riešením problematiky zmeny klímy v najmenej rozvinutých krajinách a v malých ostrovných rozvojových štátoch, prvé odhady hovoria o potrebe nemalých finančných prostriedkov¹⁹.

Z hľadiska činnosti globálnej aliancie proti zmene klímy je najdôležitejším nástrojom ES tematický program „Životné prostredie a trvalo udržateľné riadenie prírodných zdrojov vrátane energie“ (ENRTP). Do tohto tematického programu boli zahrnuté dodatočné zdroje vo výške 50 mil. EUR, ktoré sú osobitne vyčlenené na financovanie aliancie v období rokov 2008-2010. V rámci programu ENRTP môžu byť na financovanie cieľov aliancie použité aj ďalšie prostriedky: časť z 25 mil. EUR na realizáciu Akčného plánu EÚ v oblasti zmeny klímy a rozvoja a oznámenia *Obmedzenie globálnej klimatickej zmeny na 2 stupne Celzia: Postup do roku 2020 a neskôr*²⁰ a zo 70 mil. EUR na realizáciu položky určenej pre lesy.

Popri financovaní prostredníctvom programu ENRTP posúdi ES aj možnosť poskytnutia dodatočnej pomoci v rámci geografických programov. Pokiaľ ide o 10. Európsky rozvojový fond (EDF), okrem finančných prostriedkov pre jednotlivé krajiny a regióny, ktoré môžu prispieť k cieľom globálnej aliancie proti zmene klímy, boli pre programy týkajúce sa všetkých krajín AKT navrhnuté tieto orientačné sumy²¹: 100 mil. EUR pre zmenu klímy a životné prostredie a 100 mil. EUR pre znižovanie rizika prírodných katastrof. Posúdia sa aj možnosti doplnenia cieľov aliancie vo vzťahu k Ázii, Latinskej Amerike a ostatným regiónom zahrnutým do Nástroja rozvojovej spolupráce.

Zdroje ES môžu pokryť len veľmi malú časť celkových potrieb. Členské štáty EÚ si stanovili ambiciózny cieľ zvýšiť do roku 2010 oficiálnu rozvojovú pomoc na úroveň 0,56 % HDP. Pre EÚ to znamená nárast o viac ako 20 mld. EUR. Ak sa má globálna aliancia proti zmene klímy stať atraktívnou a spoľahlivou iniciatívou, je nevyhnutné, aby na ňu prispievali aj členské štáty.

Európska komisia vyzýva členské štáty EÚ, aby v záujme globálnej aliancie proti zmene klímy spojili svoje sily a spoločne hľadali spôsoby jej presadzovania. Výsledkom tohto úsilia by mal byť spoločný mechanizmus financovania aliancie, ktorý by bol spravovaný Komisiou a riadený tak, aby odrážal účasť Komisie aj členských štátov.

¹⁹ Sekretariát UNFCCC vo svojej správe z analýzy existujúcich a potenciálnych investíciách a finančných tokoch dôležitých z hľadiska vypracovania účinnej a primeranej reakcie medzinárodného spoločenstva na zmenu klímy odhaduje, že dodatočné investície a finančné toky, ktoré budú potrebné na opatrenia prispôsobenia v roku 2030, budú predstavovať niekoľko desiatok miliárd USD. Pracovný dokument o dialógu 8 (2007).

²⁰ KOM(2007) 2.

²¹ Diskusie medzi ES a krajinami AKT o stratégii spolupráce krajín AKT v rámci 10. EDF práve prebiehajú.

Platby v rámci globálnej aliancie proti zmene klímy budú slúžiť na podporu a doplnenie ďalších bilaterálnych a multilaterálnych iniciatív a fondov. V rámci dohovoru UNFCCC bolo vytvorených viacero fondov na financovanie projektov v oblasti zmien klímy²². Financovanie prírastkových/dodatočných nákladov vynaložených pri riešení zmeny klímy vychádza z prístupu založeného na projektoch. Globálna aliancia proti zmene klímy má na jednej strane prispieť k prehĺbeniu a zintenzívneniu existujúceho dialógu a spolupráce v oblasti zmeny klímy medzi EÚ a chudobnými rozvojovými krajinami, ktoré sú najviac ohrozené zmenou klímy, najmä najmenej rozvinutými krajinami a malými ostrovnými rozvojovými štátmi, a na strane druhej k začleneniu problematiky zmeny klímy do národných rozvojových stratégií a investícií, ako aj k podpore spolupráce v oblasti rozvoja. Riešenie problematiky zmeny klímy by mohlo nájsť prípadne oporu aj v rozpočte.

5. ZÁVERY

EÚ ako najväčší poskytovateľ oficiálnej rozvojovej pomoci na svete predložila konkrétne návrhy na znížovanie emisií skleníkových plynov v snahe udržať zvyšovanie teploty pod hranicou 2°C. Globálna aliancia proti zmene klímy zhmotní túto víziu prostredníctvom spoločného úsilia o rozvoj a boj proti chudobe v najmenej rozvinutých krajinách a malých ostrovných rozvojových štátoch, ktoré by nemalo byť ohrozované zmenou klímy.

Globálna aliancia proti zmene klímy poskytne EÚ prostredníctvom prehĺbeného dialógu a značnej rozvojovej pomoci ES a členských štátov jedinečnú príležitosť prevziať na medzinárodnej scéne vedúce postavenie a opätovne potvrdiť zásady multilateralizmu a globálnej zodpovednosti, o ktoré sa opiera pri nadväzovaní medzinárodných vzťahov.

²² Fond pre najmenej rozvinuté krajiny (záväzok z apríla 2007: 115,8 mil. USD), Osobitný fond pre zmenu klímy (záväzok z apríla 2007: 62 mil. USA) a Fond na prispôsobenie, ktorý má do roku 2012 získať okolo 400 mil. USD. V rámci Globálneho environmentálneho fondu bolo od roku 1991 vyčlenených približne 1,98 mld. USD na opatrenia v oblasti zmeny klímy, najmä na zmiernenie jej následkov. Príručka UNFCCC, 2006, , <http://www.gefweb.org/>.